

پیامدهای برگزاری انتخابات آزاد در فلسطین

انتخابات آزاد و منصفانه اخیر مجلس ملی فلسطین، پیروزی چشمگیر حماس در این انتخابات یکی از مهمترین وقایع نخستین ماه سال ۲۰۰۶ محسوب می‌شود.

مردمان سرزمین نخل و زیتون در انتخاباتی آزاد و عادلانه - با نظارت ناظران بین المللی که می‌تواند برای کل منطقه نمونه‌ای بارز و آموزنده باشد - نمایندگان خود را از جناح‌های مختلف حتی از حماس، گروه مخالف دولت فعلی فلسطین، برگزیدند.

قبل از هر نوع اظهارنظر و تحلیلی باید پذیرفت که پیروزی اصلی در این رخداد از آن ملت ستمدیده فلسطین در برگزاری موفقیت آمیز یک انتخابات کاملاً آزاد، سالم و دموکراتیک پس از سال‌ها غربت در بخشی از میهنشان می‌باشد. فلسطینیان در سایه تلاش‌های خود و رهبر فقیدشان یاسر عرفات موفق شدند پس از سالها آوارگی در کشورهای مختلف منطقه، اولین دولت خود را در بخشی ولو کوچک از سرزمینشان تشکیل دهند و این بار در اولین سال مبارزه بدون حضور عرفات گامی دیگر نیز به پیش نهاند و با برگزاری انتخابات مجلس ملی موقعیت خود را در اراضی باز پس گرفته تثبیت نمودند.

برگزاری این انتخابات، پیروزی حماس و تشکیل مجلس ملی و در آینده انتخاب دولت جدید، رویدادهای بسیار تاثیرگذاری بر آینده فلسطینیان و دولت مستقل فلسطین و همچنین بر سیاست‌های اسرائیل و نیز بر کشورهای عربی خاورمیانه خواهد بود. اولین و مهمترین تاثیر انتخابات بر ساختار سیاسی فلسطین تغییر احتمالی منش و روش دو گروه حماس و فتح خواهد بود.

سیاست‌های راهبردی حماس و انگیزه اصلی تأسیس آن سازماندهی و رهبری مبارزه مسلحانه علیه اسرائیل با هدف آزادی تمامی سرزمین‌های اشغالی از آغاز تأسیس اسرائیل در سال ۱۹۴۸ بوده است.

اما شرکت حماس در انتخابات شهرداری‌ها و سپس انتخابات مجلس ملی فلسطین موجب چرخشی در سیاست‌های راهبردی این جنبش شده است و نشان داد که حماس با استفاده از ابزارهای مسالمت‌آمیز می‌تواند به قدرت وارد شود و پایگاه خود را میان مردم فلسطین تقویت و تثبیت نماید. سیاست راهبردی حماس اگر چه همچنان ادامه مبارزه مسلحانه علیه اشغالگران است اما، هیچ گاه اصل مشارکت در فرایندهای مسالمت‌آمیز برای حضور در قدرت از جمله انتخابات مجلس ملی را نفی نکرده بود.

در پی پیروزی حماس در انتخابات، محمود عباس رئیس دولت فلسطین بلافاصله اعلام کرد که حماس را مأمور دولت جدید خواهد کرد. نخست وزیر استعفا داد تا راه برای تشکیل دولت جدید توسط حماس باز شود و جابجایی قدرت به طور مسالمت‌آمیز صورت گیرد. اکنون حماس، به عنوان قوی‌ترین سازمان دارای مشی مبارزه مسلحانه فلسطینی با لحظات سرنوشت‌سازی روبروست. آیا اسرائیل را به رسمیت می‌شناسد و به پیمان‌ها و توافقات قبلی پایبند خواهد بود؟ در شرایط فعلی تشکیل دولت مستقل فلسطین بدون مذاکره با دولت اسرائیل امکان‌پذیر نیست و حماس نمی‌تواند، بدون به رسمیت شناختن اسرائیل، مذاکرات را ادامه دهد. فشارهای داخلی و خارجی زیادی نیز بر رهبران حماس برای پذیرفتن این پیش شرط وارد می‌شود. در این شرایط حماس ناچار به انتخابی میان اصول و اساسنامه خود و منافع ملی فلسطین خواهد بود و همه نشانه‌ها حاکی از اینست که حماس در نهایت به طور رسمی این تعهدات را تایید خواهد کرد. چنین عملی اگرچه ممکن است در ظاهر به نفع رژیم صهیونیستی به نظر برسد اما در واقع خلع سلاح این رژیم از یکی از مهمترین ابزارهای تبلیغاتی و مظلوم‌نمایی اش خواهد بود.

حماس با شرکت خود در انتخابات نشان داد که حتی گروه‌هایی نظیر حماس هم حاضر به پذیرش اصول و قواعد بازی مسالمت‌آمیز دموکراسی برای تحقق اهداف خود می‌باشد و ترجیح می‌دهد که با سلاح صلح و قدرت حق، نه حق قدرت به اهداف خود برسند.

در انتخابات اخیر مجلس ملی، بزرگترین و با سابقه‌ترین سازمان فلسطین، یعنی الفتح شکست خورد و این شکست البته موجب آن نخواهد شد که فتح به کلی از صحنه خارج شود. بلکه به احتمال زیاد موجب تجدیدنظر در سیاست‌ها و رفتارهای سیاسی فتح و بازسازی تشکیلاتی آن به صورت یک حزب سیاسی خواهد شد. فتح وارث نزدیک به نیم قرن مبارزه در راه آرمان مردم فلسطین است. یاد و خاطره عملیات پیروزمندانه‌ای چون «نبرد کرامه» و رهبرانی چون ابوعمار و ابوجهاد در میان فلسطینی‌ها همچنان زنده است. رهبران و مؤسسين فتح، اگر چه خود عموماً مردمانی با ایمان و مسلمان بودند، اگرچه شاید ترکیب فرهنگی - دینی مردم فلسطین و ترکیب نیروهای فعال در درون سازمان آزادی بخش فلسطین، در دوران مبارزات مسلحانه، ایجاب می‌کرد که ساف حتی الامکان از توسل به مواضع اسلامی فاصله بگیرد تا بتواند همه نیروهای فلسطینی، اعم از مسلمان، مسیحی، مارکسیست و غیره را در خود جای دهد و نمایندگی کند. اما نتایج انتخابات اخیر نشان داد که در مراحل استقرار یک نظام تامین نظر اکثریت یک جامعه و رعایت اصول هویتی آن اهمیتی بیش از دوران مبارزه می‌یابد.

حماس اگر چه به عنوان یک جنبش اسلام‌گرا اکثریت نمایندگان مجلس را به دست آورده است ولی این پیروزی را تنها به خاطر شعارهای ضد صهیونیستی و مواضع ایدئولوژیک خود کسب ننموده، صداقت و پاکی فعالان حماس در جلب حمایت مردم یکی از تاثیر گذارترین عوامل بر نتایج انتخابات اخیر فلسطین بود. متأسفانه برخی از کادرهای فتح و ساف به شدت به ناپاکی‌ها آلوده شده‌اند و این هم در دوران نبرد آزادی بخش فلسطینیان تاثیرات منفی بر جای گذاشته بود و هم در دوران استقرار حاکمیت فلسطینی در بخشی از سرزمین‌های اشغالی و تاسیس دولت خودگردان، موجبات نارضایتی شدید مردم و اعتراضات جهانی را فراهم ساخته بود. تا آن جا که پاکسازی نهادهای اجرایی دولت خودگردان یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر شده بود.

انتخابات اخیر و پیروزی حماس، بر سیاست‌های دولت اسرائیل نیز اثر گذار خواهد بود. اولاً - این انتخابات و تحولات مربوط به آن از پیامدهای مثبت توافقنامه اسلو میان ساف و اسرائیل و انتقال رهبری از آوارگی در کشورهای عربی به

داخل سرزمین‌های اشغالی می‌باشد. اسرائیل با تمام ناراضی‌هایی که از فرایند صلح دارد، راهی جز تن دادن به پیامدهای آن، از جمله تأسیس دولت مستقل فلسطین در پیش رو ندارد.

یکی از موارد اختلاف میان فلسطینیان و اسرائیل و مانع بر سر راه تأسیس دولت فلسطین، مسئله بیت‌المقدس شرقی است. بیت‌المقدس شرقی، از جمله سرزمین‌هایی است که در جنگ ۱۹۶۷ به اشغال اسرائیل درآمد. فلسطینیان به حق می‌خواهند بیت‌المقدس شرقی را پایتخت خود قرار دهند، و تا امروز اسرائیل به شدت با این حق مخالفت کرده است. حتی در انتخابات اخیر اسرائیل، در ابتدا اعلام کرد که به فلسطینی‌های ساکن بیت‌المقدس شرقی اجازه شرکت در انتخابات را نمی‌دهد.

خوشبختانه با پافشاری محمود عباس، رئیس دولت فلسطین مبنی بر اینکه در این صورت انتخابات را برگزار نخواهد کرد، اسرائیل ناچار به موافقت با شرکت فلسطینی‌های ساکن این شهر در انتخابات مجلس شد ولی اعلام کرد به کاندیداهای حماس اجازه فعالیت انتخاباتی در این شهر را نمی‌دهد. حتی کاندیداهای حماس را که وارد بیت‌المقدس شده بودند بازداشت نمود. هرچند سرانجام با اعتراض ناظران بین‌المللی تسلیم شد و نامزدهای انتخاباتی حماس را آزاد کرد. به این ترتیب انتخابات مجلس ملی و شرکت حماس در انتخابات موجب عقب نشینی اسرائیل از سیاست‌هایش گردید. از طرف دیگر برگزاری انتخابات فلسطین در زمانی صورت گرفت که نخست وزیر اسرائیل شارون، به شدت بیمار شده بود و دولت اسرائیل در وضعیت شکننده‌ای قرار گرفته بود و نمی‌توانست در برابر فشارهای بین‌المللی مقاومت کند.

پیروزی حماس، موجب شده که بسیاری از دولتمردان اسرائیل سیاست شارون در عدم همکاری کافی با محمود عباس را مورد نقد قرار دهند. آنها هم چنین به این نکته پرداختند که اگر دولت اسرائیل شرایط محمود عباس را در مورد شهرک‌های یهودی نشین در کرانه غربی رود اردن و برداشتن دیوار حائل می‌پذیرفت، موجب تقویت موضع وی می‌شد و از پیروزی حماس جلوگیری می‌کرد. آنها مسئولیت پیروزی حماس را نتیجه سیاست‌های نادرست و تمامیت‌خواهی دولت اسرائیل می‌دانند.

در ژوئیه سال ۲۰۰۱ هنگامی که کلینتون یاسر عرفات، رهبر فقید فلسطینیان، را برای پذیرش شرایط اولیه پیشنهادی صلح تحت فشار قرار داد، عرفات که واقع‌بینانه شرایط پیشنهادی را به نفع فلسطینیان نمی‌دانست پاسخی به این مضمون به رئیس جمهور وقت آمریکا داد که اگر آن چه را شما پیشنهاد می‌کنید من بپذیرم، حماس فردا بر سر قدرت خواهد آمد.

در واقع دولت شارون در حالی که کمترین امتیاز را به محمود عباس می‌داد، در برابر فشار حماس مجبور شد، یک طرفه غزه را تخلیه کند. پیروزی حماس تحقق پیش‌بینی یاسر عرفات بود که اگر دولت اسرائیل و آمریکا دست از زیاده‌طلبی بردارند، و در چارچوب قطعنامه ۲۴۲ از تمام سرزمین‌های اشغالی در جنگ ۱۹۶۷ بدون قید و شرط عقب‌نشینی نکنند، و دولت مستقل فلسطین را به رسمیت نشناسند، روزی مجبور خواهند شد، نظیر عقب‌نشینی از غزه با فشار حماس و مقاومت مردم فلسطین به آن تن دهند.

اکنون فرایند صلح در خاورمیانه به یک نقطه چرخش تاریخی خود رسیده است. دولت اسرائیل در آستانه یک تصمیم تاریخی است: خروج کامل از غرب رودخانه اردن، برداشتن دیوار حائل و برچیدن شهرک‌های یهودی‌نشین، و به رسمیت شناختن دولت مستقل فلسطینی با پایتختی بیت‌المقدس شرقی.

مبحث مهم دیگری که باقی می ماند حق بازگشت تمامی آوارگان فلسطینی به سرزمین خود می باشد. آوارگان دوران اولیه اشغال سرزمین ها، در زمان تأسیس دولت اسرائیل و آوارگان جنگ ۱۹۶۷. به نظر می رسد، در مورد حق بازگشت گروه دوم آوارگان توافق وجود دارد. زیرا آنها به غزه و کرانه غرب رود اردن برمی گردند که پیامدهای سیاسی و اقتصادی آن برعهده دولت فلسطین است. آنچه مهم است اجرای عدالت برای گروه اول آوارگانی است که سالهاست از محل زندگی خود رانده شده اند. شاید در صورت موافقت نمایندگان فلسطین و فشار جامعه جهانی اسرائیل در این مورد نیز ناچار به پرداخت غرامت به این گروه از آوارگان گردد.

آنچه در فلسطین رخ داد می تواند سرمشق مناسبی برای مردم منطقه خاورمیانه باشد، فلسطینیان با وجود مسائل و مشکلات فراوانی که آنان را احاطه کرده است به هیچوجه و با هیچ بهانه ای اصول دموکراسی را ترک نکردند و دولت فلسطین نیز خردورزانه نتیجه انتخابات و شکست خود را پذیرفت. نسیم آزادی این بار از سوی قبله اول مسلمین به سمت کشورهای اسلامی می وزد و دولتهای اسلامی منطقه که اکثرا با روشهایی غیر دموکراتیک به قدرت رسیده و یا آنها را حفظ می کنند اینک باید پاسخگوی ملت‌هایشان باشند که می پرسند: "آیا انتخابات آزاد فقط برای فلسطینیان مناسب است؟".

مردم فلسطین نیز اکنون بیش از هر زمان دیگری به آرمان خود دایر بر تشکیل دولت مستقل فلسطین و تأسیس کشور فلسطینی نزدیک شده‌اند؛ و پیروز انتخابات مجلس ملی فلسطین در معرض یک آزمون تاریخی قرار گرفته است. حماس یک جنبش اسلام‌گرا است. برخی از جنبش‌های اسلام‌گرای سنتی یا محافظه‌کار، (نظیر جبهه نجات الجزایر) دموکراسی را کفر می‌دانند و آن را برنمی‌تابند. این گروه از اسلام‌گرایان، از طریق فرایند دموکراسی قدرت را به دست می‌گیرند، اما در اولین گام ها تحت تاثیر باورهای متصلب و متحجرانه خود، با نفی تساهل و تسامح، و با اعمال سیاست‌های تمامت‌خواهانه، سرچشمه‌های دموکراسی را می‌خشکانند. این نگرش‌ها و اعمال سیاست‌های برخاسته از آن، در مراحل بعدی به اعتبار و اقتدار حکومت سنت‌گرایان به شدت لطمه وارد می‌سازد.

در مورد فلسطین، اگر حماس به مبانی مردم‌سالاری وفادار نماند، نه تنها به اقتدارش لطمه وارد خواهد شد، بلکه فرایند رو به گسترش تأسیس کشور دولت مستقل فلسطینی به شدت دچار اختلال خواهد شد.

در شرایط کنونی، اگر چه حماس اکثریت کرسی‌های مجلس ملی را به دست آورده است اما منافع و مصالح مردم فلسطین ایجاب می‌کند که حماس با جلب همکاری سایر گروه‌های فلسطینی با درایت و واقع‌بینی، به دور از انحصار طلبی، با شرکت سایر گروه‌های سیاسی، دولت جدید را معرفی نماید و با بهره‌مندی از تمامی پتانسیل گروه‌های فلسطینی، یک دولت قوی، واقع‌نگر، هم‌زمان با التزام به قوانین بین‌المللی، راه را بر سوء استفاده اسرائیل از اخلال در روند صلح ببندد و عقب نشینی اسرائیل از مناطق اشغال را تسریع نماید.

نهضت آزادی ایران، ضمن تبریک به ملت فلسطین و جنبش حماس موفقیت آنان را در ادامه راهی که در پیش رو دارند صمیمانه خواستار است.

نهضت آزادی ایران